

CORNELIUS COSSUS

A város alapítása után a 316. esztendőben nagy csalódás és bosszúság érte Rómát. Fidenae városa, melyet nagyrészt római telepések laktak, felmondta a barátságot Rómának, és az ősi ellenséghez, Vejihez pártolt. Nagy bűn a hűtlenség, de Fidenae ezt még nagyobb tetézte, amit nem lehetett neki megbocsátani.

Az történt ugyanis, hogy az elpártolás hírére Róma azonnal követeket küldött Veji királyához, Lars Tolumniushoz, hogy tudakolják meg tőle, mi indította Fidenae-t a hűtlenségre, és egyben tiltakozzanak, ha - mint feltehető volt - Veji vette rá erre a lépésre. De a király a követek jogaival mit sem törődve, jóformán meg sem hallgatta őket, a fidenaebeliek pedig Tolumnius hallgatag beleegyezésével megölték őket.

Rómában határt nem ismert a felháborodás. Hiába mentegették magukat az etruszkok: hogy Tolumnius viláért sem akarta a követek megöletését, hogy félreértés történt, sajnálatos félreértés: mikor a követek előadták panaszukat, a király éppen kockázott, és egy jó dobás után felkiáltott, és azt a kiáltást értették úgy a fidenaebeliek, mintha ő a követek megöletését parancsolta volna.

Az ilyen dajkamesét persze nem hitte el senki. Sokkal inkább hihető, hogy Tolumnius és új szövetségesei előre megfontolt szándékkal jártak el, hogy még a lehetőségét is elzárják a békülésnek.

Róma meggyászolta a méltatlanul megölt követeket, és hozzálátott, hogy megtorolja ezt az emberi és isteni jogon esett példátlan sérelmet. Légiói felvonultak, és az Aniónál megütköztek az ellenséggel. A véres ütközetben a rómaiak győztek, de a győzelem annyi áldozatba került, hogy Róma inkább gyászolt, mint örvendezett. Mivel a veszély nem múlt el, és további nehéz harcoktól kellett tartani, a sereg élére diktátort állítottak Manilius Aemilius személyében.

A diktátor az ellenséget visszaszorította az Anio és a fidenaei dombok közé. De ez még nem volt megvert ellenség, nem futottak széjjel, tartották magukat, annál is inkább, mert újabb erősítést kaptak, ugyanis a faliscusok is csatlakoztak hozzájuk. Ezek jó harcosok voltak, és azt tanácsolták Tolumniusnak, hogy azonnal ütközzék meg a rómaiakkal, mielőtt még utánpótlásuk megérkezik. Tolumnius némi habozás után kijelentette:

- Holnap megütközöm a rómaiakkal.

Alighogy megvirradt, mindkét csatasor felsorakozott a mezőségen. Ekkor tűnt ki, hogy az ellenség számbeli fölényben van a rómaiak fölött. A diktátor azonban bízott a légiók vitézségében, és csak arra várt, hogy az augurok megadják a kedvező jelet. Hadviseléskor, ütközet előtt abból jósoltak, hogy a ketrecbe zárt tyúkok hogyan esznek. Ha gyorsan kiszaladtak ketrecükből, és oly mohón ettek, hogy egy-egy szem kiesett a csőrükből, azt jó *ómennek*, jó előjelnek vették. Ha nem, elhalasztották az ütközetet.

Mikor az augurok megadták a kedvező jelet, a római csatasor támadásra indult. Hatalmas volt a támadás! Az

etruszkok sehol sem tudták feltartóztatni a rohamot. Már-már megfutottak volna, ha királyuk, Lars Tolumnius hősi példája meg nem állítja őket. Tolumnius lovascsapatával szembeszállt a már győztesnek látszó rómaiakkal, szétszórta őket. Így késleltette a döntést, és kétségessé tette a győzelmet. Hanem rövidesen emberére talált.

A római lovasok között ott volt Aulus Cornelius Cossus *katonai tribunus*, aki mindig kitűnt erejével és bátorságával. Most szégyenkezve látta, hogy amerre Tolumnius jár, ott a római sereg felbomlik, sőt egyesek már meg is futottak. Mikor Cossus megtudta, hogy ki az a vitéz, aki tündöklő fegyverzetben villámként száguld a csatasorok között, így kiáltott:

- Hát ez szegte meg a szerződést? Ez a meggyalázója a népek közötti jognak? Én ezt az embert halotti áldozatul fogom levágni, és odaadom a meggyilkolt követek szellemeinek! Ha az istenek azt kívánják, hogy a földön is érvényesüljön a szent jog, akkor ennek az embernek pusztulnia kell!

Azzal megsarkantyúzta lovát, és előreszegzett lándzsával a királyra rontott. Rohama jól sikerült: az első lándzsadőfés kivetette ellenfelét a nyeregből. Cossus is leugrott lováról, és még mielőtt a király feltápászkodhatott volna, pajzsával ismét hanyatt lökte. Tolumnius tehetetlenül elterült a földön, Cossus pedig lándzsájával mellét keresztülszúrva, a földhöz szegezte.

A római vitéz teljesítette fogadalmát, legyőzte az ellenség királyát - Romulus óta ilyen diadal nem született római harcmezőn!

Cossus levonta megölt ellenfeléről páncélját, győzelmi jelként lándzsára tűzte levágott fejét, majd ismét lovára pattant, és győzelmi jelvényét magasra tartva, diadalordítással vette üldözőbe a teljesen megrémült ellenséget. Nem volt többé ellenállás, a vejibliek és faliscusok futottak hazafelé, a fidenaebeliek, akik ismerték a vidéket, a hegyek rejtett ösvényein igyekeztek menekülni.

A római diadal teljes volt. A diktátor megkapta a szenátus és a nép legnagyobb kitüntetését: diadalmenetben, triumphusban térhetett vissza a városba.

A diadalmenetben Cossus a megölt királynak, Lars Tolumniusnak a fegyvereit és páncélját hordta. A katonák erre az alkalomra külön énekeket költöttek, és ezekben Cossust mint második Romulust ünnepelték. Nem is csoda, hiszen Romulus óta ő volt az első, akinek az istenek megengedték, hogy megölt ellenséges vezér fegyvereit vihesse a Capitoliumra, Jupiter Feretrius templomába, és ott áldozati ajándékkul a falra függeszthesse. Attól fogva ott függött Lars Tolumnius *spolia opimája* Caenina királyé mellett, melyet annak idején Romulus függesztett fel oda. Ám az igazi második Romulus még váratott magára.